

ביטול מין באינו מינו בלה – חלק ב

שאלות חזרה

סעיף א: ביטול בשישים ונתינת טעם

1. כיצד נעשה אופן השיעור של איסור שנפול להיתר שאינו מינו האם ביחס קבוע או במציאות של נתינת טעם
2. האם הנכרי הנשאל צריך להיות דווקא מומחה והאם מותר שידע את מטרת השאלה. ומה הדין בטעימת ישראל
3. האם סומכים על טעימת ישראל ומה דינה של טעימה בלשון ללא הכנסה לפה, או טעימה באיסורי דרבנן
4. מהו היחס הקבוע בו נחשב שנתן האיסור טעם בהיתר
5. האם השיעור בשישים נעשה בנפח או במשקל וכיצד משערים דבר מצומק יבש שנפל לתבשיל והתנפח שם או איסור שנעשה מרכז כגון אבקת חלב

סעיף ב: דין טעם כעיקר וספק שישים

6. כיצד נעשה ביטול בתערובת מין במינו וכיצד מוגדר מינו
7. מה קובע את השתייכות חלקי התערובת לאותו מין כדי שידונו כמין במינו
8. האם דין נתינת טעם איסורו מהתורה או מדרבנן
9. חלב בהמה טמאה שנתערב במיעוטו בחלב טהור ונתן בו טעם, האם איסורו מהתורה או מדרבנן
10. מה דינו של איסור שנפל לתוך היתר ונשפך ההיתר קודם שהספיקו לשער. פרט לגבי מין במינו. באינו מינו. באיסור דרבנן. ובתערובת מינו ואינו מינו.

סעיף ג: ספק דרבנן שנמצא לפנינו

11. מה דינו של איסור דרבנן שנפל להיתר ולא יודעים כיצד לשער ובמה זה שונה מדין נשפך. ומדין גבינות שנעשו בספק סרקות.

טעימה

טעימה בלשון

1. דרישה יורה דעה סימן צח

[א] דאיסורא כגון חלב שנתערב בבשר יטעמנו קפילא נכרי. גמרא פרק כל הבשר (קיא ב) אמר רבא האי אפשר למטעמיה והאי לא אפשר למטעמיה. פרש"י צנון שחתכו בסכין של בשר אפשר למטעמיה ואם טעמו וליכא טעם שמנונית מותר לאכלו בכותה אבל קערה שמלחו בה בשר אי אפשר למטעמיה לפי שדם בלוע בו ואסור למטעמיה על כן אסור לאכול בו (כותה) [רותח]. ומכאן יש ללמוד פעמים שקונין בשר מן הקצבים ואין ידוע אם מלוח הוא אם לא אסור לטעום בלשונו:

2. שולחן ערוך יורה דעה הלכות טריפות סימן מב סעיף ג

אם חסרה המרה קורע הכבד שתי וערב וטועמו בלשונו, אם יטעום טעם מר, כשרה; ואם לא טעם טעם מר, יצלנו בגחלים ויטעום אם יש בו טעם מר, כשרה, ואם לאו, טריפה. (ואף עכשיו נוכל לסמוך על טעימת הכבד) (פסקי מהרא"י סימן ל').

3. פרי חדש יורה דעה סימן מב ס"ק ה

[ה] וטועמו בלשונו. וא"ת והא בפרק גיד הנשה [צז, א] פרכינן בשר בחלב מאן טעים ליה, ואמרין נמי בפרק כל הבשר [קיא, ב] דקערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח משום דלא אפשר למטעמיה אלמא אסור לטעום דבר איסור וכלקמן בסוף סימן ק"ח [סעיף ה], וי"ל דשאני התם דצריך טעימה ממש מה שאין כן הכא דסגי בלחיצה בעלמא, ולפי זה בשר שאינו ידוע אם מלוח הוא או לאו מותר לטועמו בלשונו, ודלא כמהרש"ל שאסור, אי נמי התם צריך טעימה מרובה לטעום יפה אם יש שם טעם איסור או לאו שבטעימה מועטת אולי לא ירגיש ואתי למיכל איסור אבל הכא לא התירו אלא טעימה פורתא ואם לא ירגיש הוי לחומרא, אי נמי שאני הכא דאיכא רובא דרוב בהמות כשרות הן ואף על גב דריע הך רובא שהרי המרה חסרה לפנינו מכל מקום רגילות הוא שנבלע במקומה ולא ריע כולי האי וכן כתב בש"ך [ס"ק ד], אלא שאין זה נכון דנהי דלא אסיר משום טריפה אכתי ליתסר הטעימה משום איסור דם ולהכי מחזורתא כדשנינן מעיקרא ודוק:

טעימה בפה

4. צמח צדק הקדמון שאלה מז

אומן המבשל בורית והבורית נעשית מחלב ומי אפר כירה ומיד ומערבין בתוכה מלח בבישולה וצריך האומן לטועמה אי מגי לה במלח ששם לתוכה אי שרי לטועמה או לא והטועמה אינו צריך לבלוע אלא לטעום ולרקוק אי שרי או לא תשרבנה יראה דשרי ליה לטעום הבורית בבשולה אם אינו בולע אלא רוקק מיד אע"ג דכבר פסק הריב"ש בסימן רפ"ח דטעימת אסורי אכילה הוא איסור דהכי משמע בברכות פרק היה קורא דף י"ד ע"א דמסיק התם השרוי בתענית טועם ואין בכך כלום משום דאכילה קביל עליה טעימה לא קביל עליה וכו' משמע דוקא בתענית שרי טעימה משום דבקבלתו תליא מילתא ואכילה קביל עליה טעימה לא קביל עליה דלא מחית נפשיה למיסר כולי האי אבל אסורי אכילה דלא תליא בקבלתו אפילו טעימה אסורה והובא בש"ע מטור יו"ד סימן ק"ח ס"ה מכל מקום יראה דבבשול בורית שרי לטועמה כיון שהוא פגום דבורית פגומה לגמרי אפילו קודם שנתבשלה לגמרי כמו שבארתי בתשובה ואע"ג דכל דבר שהוא פגום מדרבנן מיהא אסור לכתחלה היינו דוקא לאכילה הוא דאסור מדרבנן לכתחלה אבל טעימה נראה דשרי לכתחלה אפילו מדרבנן.

5. פרי חדש יורה דעה סימן קח ס"ק כב

ואין דבריו מוכרחים דאפשר דאסרו רבנן נמי טעימה אפילו בדבר פגום משום דלא שני להו לאינשי בין טעימה לאכילה ותרווייהו כי הדדי נינהו וכולא חדא גזירה היא דאי לא הא לא קיימא הא. והכי מוכח נמי מהא דאמרין בפרק כל הבשר [חולין קיא, ב] דקערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח משום דלא אפשר למטעמיה. ומדקאמרין לה בסתם משמע דלעולם אסור לאכול בה רותח. וכן כתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות מאכלות אסורות [הלכה כא] וז"ל, קערה שמלח בה בשר אפילו היתה שועה באבר אסור לאכול בה רותח לעולם שכבר נבלע הדם בחרסיה, ע"כ. ואי כדברי הצמח צדק התינוח כשהיא בת יומא אבל כשהיא בת יומא אמאי אסירא הא אפשר למטעמיה, אלא משמע מהכא דאף דבר פגום אסור בטעימה. וכבר השיגו בנו בקונטרס שבסוף הספר ע"ש. וכן נראה עיקר להחמיר.

עוף ובשר בהמה ודאי דשני מינין הם וכן במיני עופות חלוקין כמו תרנגולות ואווזא ותורים וכיוצא בהם כולם מינים נפרדים הם וכ"ש דגים עם בשר בין של בהמה בין של עוף שני מינים הם אבל כל מיני דגים נראה דכולן מין אחד הם ויש להסתפק בדגים ודגים מלוחים או דגים יבשים אם הם מין אחד או שני מינים ונראה דמין אחד הם כמו פירות לחים עם כבושים דמין אחד הן:

סעיף מט: ביצים של עוף זה עם ביצים של עוף אחר כולו חד מינא נינהו דכולם נקראים בשם ביצים [פר"ח] והביצה אפילו עם תרנגולת שלה שני מינים הם וכן ביצי דגים עם דג שלהן שני מינים הם אבל כל מיני ביצי דגים מין אחד הם כבעופות וכן הדין בקרבי דגים שכולן מין אחד הן ועם הדג הם שני מינים וכן ביצי דגים עם קרבי דגים שני מינים הן [נ"ל] אבל קרבי דגים שנימוחו עם קרבי דגים שלא נימוחו מין אחד הן ובכל הדברים הדין כן כמובן:

סעיף נ: בשר ולב וכבד וכחל כולן מינין נפרדין הן [שם] שהרי חלוקין בשמן ובטעמן ויש מי שרוצה לומר דחלב הכליות וחלב הדקין שני מינים הם ולא נהירא דכל מין חלב אחד הוא וכן כל מין שומן אחד הוא ויראה לי דגם שומן בהמה ושומן עוף הוה מין במינו אבל שומן הדקין עם שומן דגים שני מינים הם [או"ח] ויין ישן וחדש מין אחד הוא כיון ששויין בשם [גמ'] וכן שמרי יין ושמרי שכר מין אחד הוא [שם] ענבים ויין חדש שני מינים הם אף ששויין בטעם [שם] וכן שאור של חטים ושאור של שעורים מין אחד הוא [שם] ועיסה של חטים ועיסה של שעורים שני מינים הן ועיסה ושאור י"א דמין אחד הוא כשהם ממין אחד [יש"ש ופר"ח] וי"א דשני מינים הם [או"ח] ויש שכתב דכוונת דיעה זו כשהשאור הוא ממין אחר ותימא לומר כן דא"כ אפילו עיסה ועיסה נמי שני מינים הם כשהם ממין נפרדים ומ"מ העיקר כדיעה ראשונה מטעם דגם העיסה ראויה להתהוות שאור כשיחמיצו אותה:

ובעל צמח צדק גופיה בסימן צ"א העיד שהאומנים היהודים נוהגים שאין טועמים. וכן ראוי להורות:

6. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קח סעיף ה

מותר לשאוף בפיו ריח יין נסך דרך נקב שבחבית, לידע אם הוא טוב. הגה: אבל אסור לטועמו, אף על פי שאינו בולעו (ריב"ש סימן רפ"ח). ואסור לזלף יין נסך שאסור בהנאה (בשערים בשם הגהות אשירי סוף ע"ז). אבל מותר לזלף סתם יינם, דמותר בהנאה (ארוך כלל ל"ט). (מכאן הסיק הנוב"י שגם היתר לשון הוא רק בפגום)

גדרי מין במינו

7. ספר אור זרוע חלק ד פסקי עבודה זרה סימן רנג

כתב רבינו שמואל צ"ל והלכה כרבא דבתר שמא אזלינן בכולהו איסורי דבכולי תלמודא אב"י ורבא הלכ' כרבא בר מיע"ל קג"ם. הילכך שאור ועיסה שני שמות הן ומשערין בששים וכולן שמות חלוקים הן אף על פי ששניהן עיסה דומיא דחומץ ויין דהוה שני מינים. ואיל ושור ועז שלשה מינים ומשערין בששים דכולן שמות חלוקין הן אף על פי שכולן בשר. דבשר אינו השם. ואפילו נבילה בשחוטה איכא מ"ד בש"ח דהוה מין בשאינו מינו ואף על פי ששניהם ממין אחד. וכן מיני דגים טהורין כולו הוה מין בשא"מ ומשערין בששים. ואפ"ל מין טהור שנאסר במין טהור וכ"ש מין טמא במין טהור שהרי שמות חלוקין הן. וכן מינים של עופות כולן משערין להו בששים בין טמאים בטהורים בין מין טהור במין טהור (אחד) (אכל)

בצים טמאות בבצים טהורות וביצי עוף טהור במין עוף טהור אחר כולן מין אחד הן ובמשהו דכולן ביצה מיקרו דומיא דחמירא דחיטי וחמירא דשערי. וחלא דחמירא וחלא דשיכרא. דכולהו שם אחד ובמשהו כדאמ' חמירא וחלא מיקרו.

8. ערוך השולחן יורה דעה סימן צח סעיף מז - נ

סעיף מז: יש מהפוסקים שביארו על כמה דברים מה נקרא מינו ומה נקרא אינו מינו וק"ל ובשר שני מינים הם לדעת כמה פוסקים ורבינו הב"י אבל בשר ושומן מין אחד הם וכן שומן עם חלב מין אחד הוא ונמצא דשומן הוה מין אחד עם בשר ועם חלב אף על גב דחלב ובשר שני מינים הם [או"ח שם] ודע דחלב מקרי חלב הכליות וחלב הדקין והכנתא ושומן חלב ושומן מקרי שומן הצלעות והחזה והאליה [שם] ואין ההפרש רק מטעם שזה כשר וזה אסור דא"כ נבלה ושחוטה נאמר ג"כ ששני מינים הם וכבר דחו הפוסקים מי שרצה לומר כן [או"ח ופר"ח שם] אך הטעם משונה זה מזה וכן השמות משונים זה מזה שהרי אפילו העכו"ם שאינם מצויין על חלב קורין לזה חלב ולא שומן [יש"ש שם] וגם נמנעין מלאכלם אמנם דעת הראב"ד והרשב"א [ק"ב] והר"ל ז"ל דחלב ובשר מין אחד הם:

סעיף מח: בשר שור ואיל ועז שלשה מינים הם [מרדכי] וכבש ואיל מין אחד הוא [או"ח] ודוקא כשהם שלימים אבל כשהם חתוכים כולו בשר מקרי וחד מינא הוא [שם] ורבינו הרמ"א בספרו דרכי משה אות ה' חולק בזה ע"ש ואחד מגדולי האחרונים פסק כדיעה ראשונה [פר"ח שם] האמנם יש מהגדולים שחולק על כל דין זה וס"ל דאפילו כשהם שלימים מין אחד הם דנהי שחלקן הכתוב לענין קרבנות אבל כולן מין בשר הם וכולם נקראו בשם בשר סתם לבד מי שצריך להפרידן לומר בפרט זה בשר שור וזה בשר איל וזה בשר עז כמו מי שרוצה להפריד בין בשר כחוש לשמן [יש"ש שם] אבל רוב הפוסקים לא ס"ל כן אף בשר